

Izhaja vsak dan, tudi ob nedeljah in praznikih, ob 5 zjutraj.

Uredništvo: Ulica Sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadst. — Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu lista. Nepravilna pisma se ne sprejemajo in rokopi si se ne vračajo.

Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. Lastnik konsorcijski list „Edinost“. — Tisk tiskarne „Edinost“, vpisane zadruge s omejenim poročstvom v Trstu, ulica Sv. Frančiška Asiškega št. 20.

Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Naročnina znaša: Za celo leto K 24.—
Za pol leta 12.—
Za tri mesece 6.—
za nedeljsko izdajo za celo leto 2.60
za pol leta 1.30

EDINOST

Posamezne številke „Edinosti“ se prodajajo po 6 vinarjev, zastarele številke po 10 vinarjev.

Oglasi se računajo na milimetre v širokosti ene kolone. Cene: Oglasi trgovcev in o rtičkov mm po 10 vinarjev. Osmernice, zahvale, poslanice, oglasi denarnih zavodov mm po 20 vinarjev. Oglasi v tekstu lista do pet vrst K 20.— vsaka nadaljna vrsta 2.—

Mali oglasi po 4 vinarje beseda, najmanj pa 40 vinarjev. Oglase sprejema inšerati oddelček „Edinosti“. Naročniki in reklamacije se pošiljajo upravi lista. Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“ — Plača in toži se v Trstu.

Uprava in inšerati oddelček se nahajata v ulici Sv. Frančiška Asiškega št. 20. — Poštoupravnični račun št. 811.652

Cesar Karel Svojim narodom!

Mojim narodom!

Posebna izdaja „Wiener Zeitung“ objavlja sledeče Najvišje lastnoročno pismo:

Lubi dr. pl. Koerber!

Prevzel sem z današnjim dnem vlado in potrjujem Vas in ostale člane avstrijskega ministrstva v Vaših mestih.

Istočasno Vam naročam, da objavite priloženo objavo na Moje narode.

DUNAJ, 21. novembra 1916.

KAREL m. p.

KOERBER m. p.

Globoko ginjena in potrta stojiva Jaz in Moja hiša, Moji zvesti narodi ob mrtvaškem odru plemenitega vladarja, katerega rokam je bila približno sedem desetletij zaupana usoda monarhije.

Z milostjo Vsemogočnega, ki ga je poklicala na prestol v zgodnjih mladostnih letih, mu je bila podeljena tudi moč, da nemoteno in nepotr vsled najtežjega človeškega trpljenja, do visoke starosti živi le za dolžnosti, ki mu jih je predpisala Njegova vzvišena vladarska služba in vroča ljubezen do Svojih narodov.

Njegova modrost, razsodnost in očetovska skrb so ustvarile trajne podlage skupnega življenja in svobodnega razvoja in privedle iz težkih izmešnjav in nevarnosti, v hudih in dobrih dneh, Avstrijo po dolgem in blagoslovljenem času miru na višino moči, na kateri se bojuje danes v zvezi z zvestimi zavezniki vseokoli proti sovražnikom.

Njegovo delo je treba nadaljevati in dokončati. V viharnih časih stopam na častitljiv prestol Mojih prednikov, ki mi ga je zapustil Moj stric v nezmanjšani bleščobi.

Še ni dosežen cilj, še ni strta blodnja sovražnikov, da zamorejo v neprestanih navalih strel in razrušiti Moje, Mojo monarhijo in njene zaveznike.

Smatram se eno z Svojimi narodi v neupogljivem sklepu, da bojujemo boj do konca, dokler ni izvojevan mir, ki zagotovi obstoj Moje monarhije in trdne temelje njenega neoviranega razvoja.

S ponosno samozvestjo zaupam, da bo Moja junaška brambna sila, opirajoč se na poštvalno domoljubje Mojih narodov in v zvestem orožnem bratstvu z zveznimi narodi, tudi še nadalje odbijala napade sovražnika z božjo pomočjo in izvojevala zmagovit zaključek vojne.

Istotako neomajno je Moje zaupanje, da bo Moja monarhija, katere moč korenini v starodavno zajamčeni, v sili in nevarnosti na novo potrjeni neločljivi skupnosti svojih obeh držav, na znotraj in zunaj ojeklenela in ojačena izšla iz vojne; da bodo Moji narodi, ki se, prešinjani po misli skupnosti in najgloblje domovinske ljubezni, danes združujejo v požrtvovalni odločnosti v obrambo proti zunanjemu sovražniku, tudi sodelovali v mirno obnovljenje in pomlajenje, da se obe državi monarhije s priključenima deželama, Bosno in Hercegovino, dovedete v čas notranjega procvita, povzdige in ojačenja.

Proseč nebeške milosti in blagoslova Zase in za Svojo hišo ter za Svoje ljubljene narode, prisegam pred Vsemogočnim, da bom zvesto upravljal zapuščino Svojih dedov.

Storiti hočem vse, da zaustavim strahote in žrtve vojne čimprej, da zopet pridobim težko pogrešani blagoslov miru Svojim narodom, kakor hitro mi bo dovoljevala to čast Našega orožja, življenjski pogoji Mojih držav in njihovih zvestih zaveznikov ter kljubovalnost Naših sovražnikov.

Svojim narodom hočem biti pravičen in ljubezniv vladar. Spoštovati hočem ustavne svoboščine in druge pravice ter skrbno čuvati enakopravnost za vse. Neprestano se bom prizadeval, da bom pospeševal pravno in duševno blaginjo Svojih narodov, čuval svobodo in red v Svojih državah ter zagotovil vsem pridobitnim članom družbe sadove poštenega dela.

Kot dragoceno dedščino Svojega prednika sprejemam vdanost in iskreno zaupanje, ki objema prebivalstvo in krono. To volilo naj Mi da moč, da bom mogel izpolnjevati dolžnosti Svoje visoke in težke vladarske naloge.

U trdnem zaupanju v neuničljivo življenjsko moč Avstro-Ogrske, prešinjani z iskreno ljubeznijo do Svojih narodov, hočem Svoje življenje in vso Svojo moč posvetiti tej visoki nalogi.

KAREL I. r.

KOERBER I. r.

BUDIMPEŠTA, 22. (Kor.) Danes zvečer izšla posebna izdaja uradnega lista objavlja sledeče poročilo:

Njegovo c. in kr. Apostolsko Veličanstvo je blagovolilo najmlajšostneje izdati sledeče Najvišje lastnoročno pismo:

Ljubi grof Tisza!

Z današnjim dnem sem prevzel vlado in potrjujem Vas in ostale člane ogrskega ministrstva v Vaših mestih.

Obenem Vam naročam, da priobčite priloženo proklamacijo na Moje narode.

DUNAJ, 21. novembra 1916.

KAREL, I. r.

TISZA I. r.

Klanjamo se pred Tvojim spominom!

Trst, dne 22. novembra 1916.

Nad Schönbrunnskim dvorom je smrtni angelj razpel svoja črna krila: smrt je zatisnila Franu Josipu trudne oči za vedno. Umrl je starejšina med evropskimi vladarji — najčistitljivejša pojava med njimi zbog velikih čednosti, ki so ga dčile kot vladarja in kot človeka. Smrt Franu Josipa je povila vso državo — do zadnje gorske koče — v veliko, globoko, resnično žalost.

Vrzel, ki se je odprla, je neizpolnjiva. Smrt je odvzela najspoštivljivejšega predstavitelja v areopagu vladarjev, ki je državi dajal ugleda, moči in visokega spoštovanja. Mnogo težkih kriz je morala prebiti naša staročastitljiva monarhija; oglašala so se sovraštva, ali prejasna oseba sedaj v Bogu počivajočega Franu Josipa ni imela — izvemši morda malo število zdvajancev s pokvarjenimi dušami — nasprotnika. Ga ni imela, ker ga ni mogla imeti, ker ga vladar in človek s tako plemenito dušo, blagim srcem, idealno pravičnostjo in čistostjo svojih namenov ni mogel imeti; ker pred tako jasno pojavo, kakršnja je bil Fran Josip se mora klanjati vsakdo v največjem spoštovanju.

Zato smo uverjeni, da vzbuja vest o smrti Njegovi najgloblje sožalje v vsem širokem svetu; in tudi sovražniki, ki danes bijejo gigantski boj proti Njegovi državi, se ne morejo odtežati zavesti: da je umrl velik človek, velik vladar.

Kako intenzivna je danes ta zavest šele med Njegovimi narodi, s katerimi je z očetovsko ljubeznijo delil radost in veselje! Do Svojih „milih narodov“ se je s polnim zaupanjem obračal vsikdar, ko so se ne srečnosni oblaki zbirali nad državo, proseč jih pomoči in skupnega dela, skupnih žrtve v to, da se grozeče zlo odvrne. In narodi so vsikdar vračali zaupanje za zaupanje, zvestobo za ljubezen. Saj jih je zval On, Fran Josip, o katerem so vedeli, da vsebino Njegovemu življenju daja le skrb za srečo, neodvisnost, moč in veličino države — za blaginjo državljanov, za uspešen razvoj in napredek nje narodov. Saj so vedeli, da vse, kar poklanjajo Njemu, kar žrtvujejo na Njegov poziv, dajejo — sebi, za svojo srečo, za svojo bodočnost.

Tako je bilo tudi ko je izbruhnila sedanja strašna kriza — proti Njegovi volji, proti Njegovim srčnim nagibom. Zgodovina, ki bo sodila o sedanjem svetovnem požaru in njegovih vzrokih, bo beležila, da je Fran Josip storil vse možno, da bi odvrnil od Evrope, od človeštva, od Svojih narodov vse to gorje, da je v „Svoji“ vstrpljivosti, v tisti Svoji ljubezni, ki mu je pribavila najčastnejši naslov »kneza miru« v najeminentnejem in najplemenitejšem pomenu te besede, šel do skrajne meje, ter da je kot najvišji gospodar Svoje vojske potegnil meč šele tedaj, ko ugled, čast in varnost države absolutno niste dopuščali več druge odločitve.

In narodi, ki jih je vsikdar, odkar je pokojnik zasedel slavn prestol Habsburžanov, spajala z njim tesna vera, v plemenitost Njegovih namer in činov, so se tudi to pot v tradicionalni Svoji zvestobi odzvali Njegovemu pozivu. Ne plašeč se nikakih žrtve, pripravljeni žrtvovati kri in imetje za visoke cilje Franu Josipa, so hoteli pod zastavo s takim navdušenjem, tako točnostjo in tako jekleno voljo, da so izzvali začudenje vsega sveta. To je dosegla ljubezen, ki jo je Fran Josip dajal Svojim narodom in jo prejemal od njih!

Boj še ni izvojevan. Se teče kri na bojiščih vse Evrope. Žrtve, ki jih zahteva ta vojna, so neizmerno. Ali vse te žrtve z vso svojo veličino niso mogle ugasniti, kar gori v milijonih srca državljanov, v dušah narodov: zvestoba ljubezni, udanosti in nezlomljive volje, da izvojujejo mir, dostojen te starodavno države, te — kakor je rekel slavn Čet Francišek Palacky — evropske potrebe, mir, ki tej državi zagotovi integriteto in varnost njenih meja. — Doktor ne bo torej dosežen cilj, po katerem

rem edinem je stremel sedaj v večnost: poveličan Habsburžan — bodo narodi te države zvesto vršili svojo domovinsko dolžnost.

Vihra krvavega plesa traja dalje. Še umirajo junaki za svojo ljubljeno domovino. Blagopokojnemu Franu Josipu ni bilo usojeno, da bi doživel dan, ko se Njegove čete, ovenčane z vencem častne zmage, povrnejo v svoje domove, k mirnemu nadaljevanju dela, ki naj bo gradilo dalje na podlagah, ki jih ustvarja na bojiščih junastvo sinov vseh narodov te države: za nje ojačenje, za pomlajenje, njih skupnega doma, v katerem naj v nerazrušni zvezi delijo veselje in nadlogo, vsi enakovredni, enako uvaževani in cenjeni, kakor je enaka njih zvestoba.

Med velikim umiranjem je umrl Fran Josip I. Umrl je, aji — živel bo dalje v srclih Svojih narodov. Spomin Njegov jim ostane blažen, svet, trajen, neizbrisen.

Pred Tvojim spominom, sedaj v Bogu počivajoči Fran Josip, se klanjamo v neizmernem spoštovanju, v ljubezni, in globoki žalosti, obenem pa tudi v blažili veri, da delo Tvojega hrepenenja dovede državo do — Tvojih visokih ciljev!

Bolezen in zadnje ure cesarja Franca Jožefa.

DUNAJ, 22. (Kor.) O razvoju bolezni cesarja Franca Jožefa priobčile »Korrespondenz Wilhelm« sledeče avtentične posameznosti:

Cesarjeva bolezen se je pričela pred približno tremi tedni s popolnoma nepomembnim katarijem, ki ni bil zvezan niti z izločevanjem sline. Šele dne 8. novembra je bil dognan lahek občutek bolelosti v obližu desne oprsne mreže. Dne 12. novembra so se pojavile prve bolečine v desnih pljučih, ne da bi zamogel telesni zdravnik dr. Kerzl, ki je preiskal vladarja vsak dan, konstatirati vnetje pljuči. Dne 15. novembra je nastopil skrbni povzročajoč obrat: cesar je izgubil tek in pojavila se je tudi mrzlica. Cesar se je čutil zelo utrujenega in po začasnem zboljšanju stanja v četrtek, je v petek in soboto temperatura poskočila in slabost narasla. Kljub temu je delal cesar kakor navadno. V ponedeljek zvečer je bil sensorij nekoliko skajlen. Cesar se je podal prej kakor običajno v postelj. Bronkije so bile vedno še proste; le visoka mrzlica je bila v zvezi z visoko starostjo vladarja zelo nevarna. Včeraj zjutraj je vstal cesar z visoko mrzlico; čutil se je trudnega in zahteval proti običajni hotelj k mizi. Zjutraj je zavžil skodelico čaja z dveh odrezkomna gnatji, ob 8 zjutraj kozarec kislega mleka. Za zajutrek ni zavžil cesar skoro nič, proti večeru se kroznik krepke juhe in kos kokoši. Slabost cesarja je tako narasla, da je ob 6 zvečer sam zahteval, da se ga spravi v postelj. Sensorij se je pričel kaliti. Telesna zdravnik dr. Kerzl in prof. Ortner se nista oddaljila od vladarja. Toda še vedno so zdravniki kljub težkemu stanju izražali mnenje, da je, čeprav ne okrevanja pa vendar pričakovati dva-do tridnevni razvoj bolelosti.

Cesar je legel mirno v postelj. Čutil ni bilo nobenega hropenja, nobene težke sapne in nobenih glasov bolelosti. Cesarjeva hčerka, nadvojvodinja Marija Valerija in njena vnukinja princezinja Elizabeta Windschraetz sta ponovno stopili k bolniški postelji. Ob 7 zvečer so zdravniki prisluškovali, dočim je spal cesar globoko spanje. Ko sta zdravnika med 8. in 9. uro stopila k postelji vladarja, sta na veliko žalost dognala, da je žalibog računati kmalu z nastopom katastrofe. Nadvojvodinja Marija Valerija, ki se je peljala na kolodvor po svojo hčerko, je bila takoj poklicana nazaj. Dvorni grajski župnik dr. Seidel je podelil vladarju poslednjo pobotnico v navzočnosti članov cesarske rodbine, ki so bili poklicani v navzočnosti več članov dvorjanstva. V Schönbrunn so bili navzoči: prestolonaslednik nadvojvoda Karel Franc Jožef z nadvojvodinjo Zito, razven nadvojvodinje Marije Valerije tudi njen soprog nadvojvoda Franc Salvator z družino. Dalje nadvojvodinji Marija Terezija in Marija Annunziata, nadvojvoda Karl Stefan in nadvojvodinja Marija Terezija, nadvojvodinja Izabela z rodbino, princezinja Elizabeta Windschraetz in princezinja Liechtenstein Elizabeta. Pozneje sta došla nadvojvoda Leopold Salvator in nadvojvodinja Blanka z rodbino. Člani cesarske hiše in dvora so stali v globoki žalosti in prisrčni pobožnosti okoli postelje umirajočega vladarja. Nadvojvodinja Marija Valerija in grofica Waldburg-Zeil sta klečali ob nogah cesarja.

Nalaino, polagoma, brez vsakega smrtnega boja je zaspal vladar. Ob 9 zvečer sta konstatirala oba zdravnik, da je srce, ki je preživelo toliko viharjev, toliko udarcev in toliko bolelosti, prenehalo biti. Ihteče je zadonelo po mrtvaški sobi, v prisrčni molitvi so bili zbrani priče smrti cesarja. Truplo vladarja je ostalo v mrtvaški sobi do danes zgodaj zjutraj.

Vest o smrti cesarja Franca Jožefa je postala znana na Dunaju splošno šele po jutranjih listih in je povzročila povsod bolestno potrlost in globoko občutje žalosti. Na vseh državnih in mestnih poslopijih so bile na vse zgodaj razobešene žalne zastave. Enako so se odeli kmalu v žalno obleko zasebna poslopja. V izložbah trgovin so ukrenili takoj priprave za žalne okraske. Vsa gledališča in zabavni prostori ostanejo do nadaljnjega zaprti. Iz cele province prihajajo poročila, glasom katerih je žalostna vest povzročila povsod enako globok bolesten vtis kakor v metropoli. Vsi listi imajo žalni rob in cesarsko sliko in obširne življenjepise in reminiscence na cesarja. Mnogi listi so prinesli tudi sliko cesarja Karla in cesarice Zite. Prebivalstvo je pričelo povsod izražati bolelost za pokojnim, vroče ljubljnim vladarjem z žalnimi okraševanjem hiš.

DUNAJ, 22. (Kor.) Cesar je bil do poznega popoldne pri popolni zavesti in se je živo zanimal za vse dogodke. Zavzeje Craiove po zveznih četah mu je bilo še naznanjeno in ga je navdalo z vidnim zadovoljstvom. V ponedeljek je sprejel cesar poročilo, da mu je papež podelil blagoslov. Zahteval je sam spoved in sprejel tolažila svete vere. Truplo cesarja počiva še na železni postelji spalne sobe. Truplo je do prvi pokroto z odeli, na kateri se nahaja velik venec ki ga je danes popoldne položila nadvojvodinja Marija Valerija. Poteze pokojnega vladarja imajo miren izraz. Pred posteljo je postavljen molitveni stol, kjer moli dvorni župnik molitve. Tudi nekatere mune molijo v sobi. Člani cesarske hiše, predvsem nadvojvodinja Marija Valerija, so prišli ponovno v mrtvaško sobo, da molijo. Ponoči se je sešla komisija Najvišjega dvornega mojstra, da določi ceremonijel za pogrebne svečanosti. Ako niso bile s poslednjimi odredbami ukrenjene druge odredbe, bodo zemski ostanki cesarja prepeljeni iz Schönbrunn v grajski grad, kjer bodo eksponirani v dvorni grajski kapeli in položeni nato v cesarsko grobnico poleg krste cesarice Elizabete.

Splošno žalovanje v monarhiji.

Gradeec, 22. (Kor.) Smrt cesarja Franca Jožefa I. je povzročila po vsej deželi globoko žalost. Prebivalstvo, ki je imelo ponovno srečo, da je cesarja tekom njegovega vladanja pozdravilo na Štajerskem, se ne more sprijazniti z mislijo, da jih je njihov iskreno ljubljni oče za vedno zapustil. Hiše so v črni zastavi, ljudje v črni oblekah. Jutranje izdaje listov imajo širok žalni rob in izražajo v člankih velikost izgube, ki so jo doživeli narodi monarhije vsled smrti cesarja. Na odredbo knezoškofa so od 11 do 12 popoldne zvonili po vseh grajskih cerkvah zvonovi.

BUDIMPEŠTA, 22. (Kor.) Ogrska prestolnica se je odeli z žalno obleko. Ne samo na vseh javnih poslopijih, ampak tudi na večini zasebnih hiš v skrajnih periferijah mesta vihrajo žalne zastave. Izložbeni okna trgovin so pogrnjena s črnim florom, in v večini oken se nahaja s črnim blagom obrobljena slika Njeg. Veličanstva.

DUNAJ, 22. (Kor.) Povodom cesarjeve smrti priredi krščansko-socialna stranka jutri v nižjeavstrijski zbornici žalno prireditev. Vsa posvetovanja in razprave, ki so bile določene za prihodnje dni, so odložene. Nemški Nationalverband je sklical za soboto plenarno sejo, ki bo posvečena izključno žalni manifestaciji zveze.

DUNAJ, 22. (Kor.) Dunajska in budimpeštanska borza ste bili danes vsled cesarjeve smrti zaprti.

Bethmann-Hollweg Burlanu povodom cesarjeve smrti.

DUNAJ, 22. (Kor.) Državni kancelar Bethmann - Hollweg je poslal ministru za vnane stvari, baronu Burianu, sledečo brzojavko: »Z globoko žalostjo me je potrla žalostna vest, da je Bog Vsemogočni, poklical k sebi cesarskega in kraljevega Gospoda Vaše ekscelence. Tekom vladanja, ki je v zgodovini časov in narodov brez primere, je bilo Njeg. Veličanstvu usojeno, da je v redki meri videl dozorevati sadove in blagoslove, ki jih je naklonila Njegova modra roka v neumorni skrbi dvojni monarhiji. V težkem času je prenehalo to cesarsko življenje. Toda zadnji pogledi umrlega so se obračali na državo, katere narodi so v složni navdušenosti trdno odločeni, da vztrajajo v težkem boju, ki jim je bil vsiljen, do zmage. Sklicujem se lah-

ko na žutstva celega nemškega naroda, ako prošim Vašo ekscelenco, da bodite zagotovljeni toplega sočutja, ki je vzbudila smrt dolgoletnega in zvestega zavznika našega cesarskega gospoda v vseh nemških krajih, v palači in kočah. — Moje osebno sožalje pogloblja s hvalečnostjo prejšnjim spomin na tako milostno dobrohotnost, ki mi jo je naklonil premisljeni cesar in kralj od nastopa mojega urada. Bethmann-Hollweg.

Burian je nato odgovoril: »Iskrene besede, s katerimi je izrazila Vaša ekscelenca svoje in celega nemškega naroda sožalje povodom težkega udara, ki je zadal Avstrijo, so me globoko ganile. Odmevale bodo simpatično in hvaležno po vsej monarhiji. Vlada, ki je dve generaciji vodil usodo monarhije, ni več, in žalostno stoji. Njegovi narodi ob krsti ljubljene cesarja in kralja. Kakor pravi oče je skrbel za to, da bodo zamogli uživati sadove Njegovega neumornega delovanja tudi po Njegovi smrti. Zapustil jim je nepremisljeno dedščino: neomajno in zvesto priateljstvo nemškega naroda. Ustvaritev tega priskrbenega prijateljstva je bilo delo Njegovega življenja in usojeno mu je bilo, da je videl ovceno to delo v zvestem ožemem bratstvu. Pregledno je ukoreninjeno v zavesti narodov monarhije, ki so eno v veselju in žalosti z nemškim narodom, prepričanje, da bodo v zvezni državi snatrali izgubo, ki jih je doletela, tudi za lastno. Naj podeli božja Previdnost temu dragocenemu poročilu skupnih misli in ravnania trajno zaščito! — Burian.

DUNAJ, 22. (Kor.) Občinski svet je za jutri dopoldne sklican k svečani žalni manifestaciji. Enega prihodnjih dni se bodo po vseh ljudskih in meščanskih šolah vršile žalne svečanosti. Dunajska občina položi ob krsti preminulega monarha venec, kojega trak bo imel napis: C. kr. državno glavno in prestolno mesto Dunaj — Velikemu in nepozabnemu cesarju in dobrotnemu očetu Dunajčanov. Vse poslovne seje in prireditve, ki so bile namepravane za prihodnje dni, so bile odpovedane.

SOŽALJA INOZEMSTVA.

MONAKOVO, 22. (Kor.) Kraljevska dvojica je Njegovemu Velicanstvu cesarju in kralju Karlu in Njeni c. in kr. Visokosti Prejasi gospe nadvojvodinji Mariji Valeriji brzojavno izrekla svoje najpričnejše sočutje. — Princeza Gizela Bavarska je danes dopoldne odpotovala na Dunaj. — Kraljevska dvojica in avstro-ogrski poslanik so ji pred poslovitvijo na glavnem kolodvoru izrekli svoje sožalje. — Ob 11 dopoldne je kralj odšel na avstro-ogrsko poslanstvo ter je izrekel poslaniku pl. Velicu svoje najtoplejšje sožalje nad smrtjo Njegovega Velicanstva cesarja. — Imenoma državne vlade je kondoliral ministrski predsednik grof Hertling. Razen tega so izrazili svoje sožalje razni člani kraljevske hiše, tu akreditirani poslaniki, monakovski nadžupan in številne druge osebnosti. — Avstro-ogrsko poslanstvo, rezidenca in kraljeva palača so razobesili zastave na polodrog.

Žalovanje na danskem dvoru.

KOPENHAGEN, 22. (Kor.) Kralj Kristijan je danes osebno posetil avstrijskega poslanika. V imenu kraljice vdove je kondoliral dvorni šef admiral Bardenfleth. Dalje je kondoliral minister za zunanje stvari in višji ministerjalni uradniki. Prinas danskih katolikov, nadškof pl. Eueh, je daroval danes povodom smrti cesarja Franca Jožefa tiho mašo. Večja žalna slovesnost se bo vršila prihodnje dni.

Sožalje vrtimberškega kralja.

STUTTGART, 22. (Kor.) Kralj je posetil danes opoldne avstrijskega poslanika, da mu izreče svoje sožalje. Enako mu je kondoliral ministrski predsednik imenom kraljeve vlade.

Cesar Franc Jožef I. in njegova doba.

(Nadpisovanje).

Obrit in promet.

Glede obrta so bile razmere do leta 1848 jako zmedene. Da bi olajšali domači obrtniki boj s tujo konkurenco, so ustanovili pri nas leta 1850 kupčijske in obrtne zbornice in vlada je kmalu prejela od njih poročila o obrtnih razmerah in nasvete, kako zboljšati položaj obrtni in prometu. Leta 1856 je izdal minister Toggenburg načrt zakona, ki bi se z njim položil temelji svobodni obrti. Ta zakon je stopil v veljavo še le leta 1859.

Povsem nova doba za promet je nastopila, ko so jeli graditi železnice. Prva železnica avstrijska in sploh prva v Evropi (razen Anglije) je bila ona med Zgornjo Avstrijo in Budjevecami, ki je imela olajšati dovažanje soli na Češko. Graditi so jo začeli leta 1824. Bila je začetkom kraljevske železnice. Leta 1838 je začel Rotšild graditi železnico z Dunaja v Bohinju v Galičiji. Leta 1842. je prisopihal vlak z Dunaja v Ologavico na podnožju Semeringa. S to progo se je lotila vlada zveze med Dunajem in inozemskimi trgovskimi sveti. Ob nastopu vlade cesarja Franca Josipa so bile vse železnice dolge še le 1214 kilometrov. Malokatera železnica je prizadela toliko truda kakor južna železnica. Leta 1848 so začeli graditi progo čez Semering, leta 1854 je ženjalni Ohega izgotovil to velikansko delo. Dne 18. avgusta 1849. je prisopihala iz Celja v Ljubljano prva lokomotiva. Dne 27. julija 1857. se je vršilo blagovljenje tržaškega (južnega) kolodvora. Železnico pa so polagoma podaljšali mimo Gorice in Vidma v Benetke in preko Verone na Tirolsko. Od glavne žile so izvedli kmalu druge postranske proge. — Iz finančnih ozirov je vlada leta 1856 izročila

železnice neki francoski družbi in jej naročila izvršitev drugih novih železnic. Toda razmere so bile tako neugodne, da je graditev železnic za nekaj časa zaostala. — Železnice so seveda izpremenile prejšnje prometne razmere. — Parna sila si je osvojila čim dalje tem več veljave tudi na parobrodih, izlasti, ko so jeli uporabljati za parobrode vijake, iznajdba Josipa Resla. — Za Trst se dolgo časa ni ukrenilo nič izdatnega, dokler so bile Benetke najvažnejša luka države.

Prvo brzojavno progo v Avstriji od Dunaja do Foridsdorfa so napravili 1. 1846. za poskušnjo; leta 1847 do Celja in leta 1849 iz Celja v Trst. A draga je bilo to brzojavljenje: iz Trsta do Ljubljane je stala brzojavka 5 gold., v Gradec 6 gold., v Prago celo 10 gold. Leta 1857 so pristobino malo znižali.

Šola.

Že cesarica Marija Terezija in Jožef II. sta se začela bolj brigati za šole; te šole so imele namen širiti med narodom omiko in nemški jezik! Nova doba je prinesla tudi nove nazore. Glede slovenske narodne šole je bilo najvažnejše to, da bodi materin jezik učni jezik. Za to načelo sta se tedaj posebno borila profesor Fran Miklošič in škof Anton Martin Slomšek. V letih 1850, 1851, 1853 je vlada ukrenila, da je v narodni šoli učiti poleg materinščineki ostane učni jezik, tudi drugi deželni jezik, toda ne pred tretjim letom. Med najiminitnejše šolnike one dobe spadata naša rojaka Simon Rudmaš in dr. Fran Močnik. Osebito Močnik je postal sloviti, ker je popolnoma preosnoval pouk v računstvu. Njegove knjige so uveljavi po vseh šolah v Avstriji in jih preložili na vse avstrijske jezike. — Okoli leta 1850. so preosnovali tudi srednje šole.

Cerkev.

V 18. stoletju je zavladalo načelo, da je država vsemogočna in da se jej morajo brezpogojno pokoriti vse naprave, bodi svetne, bodi cerkvene. Posebno se je cesar Jožef II. vmešaval v cerkvene stvari, odpravil mnogo samostanov in hotel korenito spremeniti vse cerkvene uredbe. Tudi si je prilaščal pravico do vzgoje duhovskega nastajanja. Celo v cerkvene obrede in cerkveni nauk se je jela vtiikati država; le v nekaterih, posebno nučnih stvarih so malo odjenjali za cesarja Franca I. Svobodo cerkvi je prineslo še le leto 1849, četudi najprej samo v načelu. Mladi cesar je po nasvetu kneza Schwarzenberga v temeljnih pravicah z dne 4. marca 1849. vsem zakonito priznanim veroizpovedovanjem in cerkvam priznal svobodo, da smejo opravljati skupno javno službo božjo, samostalno upravljati notranje cerkvene stvari ter gospodariti z ustanovami in zagolagati za obred, nauk in dobrotelost. — Malo dni potem je vlada povabila škofo, naj pridejo na Dunaj, da se posvetujejo z vlado o cerkvenih stvareh. Avstrijski poslanik pri sv. stolici, grof Moric Esterhazy, in dunajski nadškof Rauscher sta potem s papežem sklenila pogodbo, ki jo imenujemo »konkordat«, v kateri so se uredile razmere katoliške cerkve v Avstriji. Cesar je konkordat potrdil dne 18. avgusta 1855. Marsikatera pogodba je vzbudila toliko in tako silnih bojev, kakor konkordat, dokler niso leta 1869 zmagali nasprotniki konkordata. Zgodovinsko znameniti je konkordat, ker je napravil konec jožefinizmu.

Cesar v smrtni nevarnosti.

Med najmarljivejšim delovanjem za preosnovo države je cesar Franc Jožef leta 1853. komaj ušel smrtni nevarnosti. — Cesar je imel navado, da je po zimi po šesturnem delu od dvanajste do ene ure popoldne hodil v spremstvu krilnega pobočnika izprehajati se po visokih nasipih, ki so tedaj še oklepali notranje mesto dunajsko. Dne 18. februarja ga je spremljal polkovnik grof O'Donnell. A tu je blizu »Koroških vrat«, na mestu, kjer so pozneje zgradili votivno cerkev, krojač, Madjar Li-beny z dolgim nožem napadel cesarja in ga ranil na vratu. Na srečo ni bila cesarjeva rana nevarna, a vendar je moral ostati nekaj tednov doma. Dne 6. marca 1853 je bila v cerkvi sv. Stefana zahvalna služba božja za srečno rešitev cesarjevo. Libenja so obesili, materi njegovi je pa cesar nakazal podporo, da je mogla živeti po usmrčenju sina. V spomin na ta napad so sezidali, kakor omenjeno, votivno cerkev na Dunaju, za katero so prihajali darovi od vseh strani. Poleg te prekrasne cerkve pa so sezidali še osem zaobljubljenih (votivnih) cerkev in ustanovili 482 dobrodelnih ustanov.

Istega leta 1853 so tudi našli znake ograde kraljevske oblasti (krono, žezlo itd.), ki jih je dal Lajoš Košut zakopati, ko je leta 1849 z Ogrske bežal na Turško. Vedeli so, da se je to moralo zgoditi blizu Oršove. Kopali so tam okrog in dne 8. septembra 1853 so izkopali zaboji, ki so bili v njem shranjeni vsi gori omenjeni kraljevski znaki. Prepeljali so jih v Budo, a kjer so bile zakopane, je dal cesar zgraditi lepo kapelico.

Cesarjeva ženitev.

Najpomembnejši dogodek onega leta je bila zaroka mladege cesarja, ki se je izvršila dne 18. avgusta 1853, ko je cesar dovršil 23. leto, v cesarskem poletnem dvoru v Ištu. Izvoljenka njegova je bila Elizabeta, hči bavarskega vojvode Maksa, in vojvodinje Ludovike, in je bila sestra matere Franca Josipa, nadvojvodinje Zofije. Rojena na Božič 1837 je bila Elizabeta dopolnila šestnaest let. Mati cesarjeva, nadvojvodinja Zofija, ki je imela do svoje smrti velik vpliv na svojega sina, mu je bila sicer izbrala za nevesto starejšo hčer vojvode Maksa in Ludovike, Heleno, ki so jo tudi v to svrhu skrbno vzgajali in med obema sestrami matrami je bila sklenjena stvar, da postane princesinja Helena cesarica av-

strijska, ki ni bila posebne lepote, pač pa duhovita ter ljubeznivega in priklapljivega ponašanja. Cesar se je pa odločil za lepšo in živahnejšo princesinjo Elizabeto, ki ni bila tako skrbno odgojena kakor njena sestra in tedaj se v otroških letih. Mati nadvojvodinja Zofija se je morala udati.

Dne 22. aprila 1854 je mlada nevesta s parobrodom po Donavi dospela na Dunaj, kjer so jo sprejeli z velikanskim slavljen in 24. aprila zvečer se je v avgustinski cerkvi vršila poroka. Poroki je mladozaročenca dunajski nadškof Rauscher, a navzočih je bilo okoli 70 škofov in prelato, ogromno najodličnejše občinstvo in dostojanstvenikov. Seveda je slavil ta dan tudi ves Dunaj. Dne 5. marca 1855 je cesarica povila hčerko Zofijo, ki je pa kmalu umrla, dne 12. jul. 1856 Gizelo, ki se je leta 1873 poročila s bavarskim princem Leopoldom, dne 21. avgusta 1858 pa cesarjeviča Rudolfa in leta 1867 Valerijo.

Cesarjeva potovanja.

Cesar Franc Josip je v svojih mlajih letih mnogo potoval po domačih deželah in po inozemstvu. Leta 1850. je cesar potoval po slovenskih deželah. Dne 12. aprila se je pripeljal v Trst. Tu je položil temeljni kamen kolodvoru, ki ga je blagoslovil škof Legat. Posebno ga je zanimal pomorski manever; prekrasna je bila razsvetljava. Posetil je tudi Lipico in Pulo ter potoval dalje preko Gorice na Koroško.

Potovanja po ženitvi so imela namen pokazati mladi cesarici toliko obširne in raznolike kronovine avstrijske, seznaniti jo z raznovrstnimi narodi in njihovimi segami in običaji. Prvo potovanje je bilo na Moravsko in Češko. — Leta 1856. je šel s cesarico na čežaninimo pot v pokrajine planinske, kraške in italijanske; najprej na Koroško, kjer sta se podala na Veliki Klek. Dne 18. novembra 1856 sta se pripeljala v Trst, kjer sta se mudila nekaj dni, potem pa sta nadaljevala pot v Benetke, kjer je ostal dvor preko Novega leta. V Benetkah je sprejel cesarsko dvojico maršal Radecki kakor vrhovni cesarski namestnik in Lombardiji in na Beneškem.

Iz Benetke se je cesar peljal enkrat v Pulo, kjer je položil temelji vojnemu arzenalu; s tem se je začela nova doba za avstrijsko vojno brodoge. Glavno vojno pristanišče niso bile več Benetke, ampak Pula, in mornarica je izgubljala vedno bolj poprejšnji zgolj italijanski značaj. Poveljeval je tedaj vojni mornarici nadvojvoda Maksimilijan.

Iz Pule se je vrnil cesar v Benetke in je potoval dalje v srce Lombardije, v Milan. Tamkaj je uslišal prošnjo devetdesetletnega maršala Radeckega za umirovljenje. — Še le začetkom leta 1857 sta se napotila cesar in cesarica domov in sta dospela dne 8. marca v Gorico, kjer se je zbrala ogromna množina deputacij. Po tem potovanju sta dne 11. marca obiskala tudi postojnsko jamo. Od Postojne sta se po železnici podala na Dunaj. Silajno je bilo po vrnitvi iz Italije potovanje po Ogrskem.

Vnanja politika 1848—1849.

Evropski državniki so na dunajskem kongresu leta 1815 iz nekdanjega nemškega cesarstva skovali »nemško zvezo«, ki pa ni bila prava država, ampak samo društvo mnogih nemških knezov. Sleherni knez je delal, kar se mu je zljubilo, za »zvezni svet« v Frankobrodu pa se je briga, kadar je potreboval njegove pomoči. Podložniki so zahtevali, da se jim dajo ustavne pravice, tudi je nemški narod zahteval, da se nemška zaveza preosnuje v pravo državo. A še le leta 1848. je Nemcem zasijala nada, da si ustvarijo narodno državo in se zedinijo. V Frankobrodu so se zbrali poslanci iz vseh krajev nemške zaveze in ta zbor so imenovali »nemško narodno skupščino«. Čehi in Slovenci se niso odzvali povabilu, da bi se udeležili posvetovanj tega zbora; njim je bilo samo do tega, da se preustroji Avstrija neodvisno od Nemčije.

Nemška narodna skupščina je postavila na čelo Nemčije neko vlado, za državnega upravitelja je pa izvolila avstrijskega nadvojvodo Ivana in ta si je imenoval ministere. Prvi med njimi je bil Dunajčan Anton Schmerling. Narodno čuteča nemška skupščina je skovala tudi ustavo za bodočo nemško državo, pa tako, da bi Avstrija morala ali čisto izstopiti iz nemške države, ali pa se razcepiti v dve državi: nemške kronovine bi stopile v nemško državo, ostale kronovine bi pa tvorile za se državo, popolnoma ločeno od drugih dežel, s katerimi bi jih vezala samo vladarjeva oseba. Avstrijska vlada je seveda bila proti takim nakanam, tudi avstrijski Nemci niso bili zadovoljni. Avstrijskega stalašča ni bilo možno spraviti v soglasje z nemško narodno skupščino sklenila kar pretrgati vezi z Avstrijo in je dne 28. marca 1849 izvolila pruskega kralja Friderika Vilema IV. cesarjem »male Nemčije«, to je: Nemčije brez Avstrije. Kralj bi bil sprejel krono, ako bi mu bili ponudili knezi; toda iz rok narodne skupščine je ni maral sprejeti, ker mu je bila skupščina preveč revolucijska. Skupščini je pa tudi kmalu odklenalo. Avstrijske poslanice je poklicala vlada domov, nadvojvoda Ivan se je zahvalil na časti upravitelja države, ker ni imel itak nič upravljati; ostala skupščina se je razšla. — Sedaj je poskusila Prusija izvršiti narodni program na pruski podlagi; zvezala se je z nekaterimi nemškimi knezi, a bilo je že prepozno. Avstrija je zaklicala Prusom »stoj!«. Schwarzenberg je pa vsaj ožvil nekdanji »zavezni svet« v Frankobrodu. Prusija je brez uspeha pripravljala. Avstrija in Prusija sta zdaj vedno huje nasprotovali. V Schleswigu in Holsteinu je Avstrija hotela sicer zavarnati staro ustavno svobodo, nikakor pa ne odtrgati teh dveh dežel od Danske, Pru-

sija je pa že ta čas nameravala rešiti te vojvodini danske oblasti, pa ju priklopiti sebi. Leta 1850 je tudi Prusija pristopila stari nemški zvezi. Koncem leta 1850 je bila torej stara nemška država zopet obnovljena. Misel »zedinjene Nemčije« je bila pokopana. Schwarzenberg je upal, da je zatrl na Nemškem revolucijo in da je »nemško vprašanje« rešeno; toda bilo je odloženo le za malo let.

Dogodki na Vztoku.

Na Turškem so se krščanski narodi že od davna bojevali za »krst častni in svobodo zlato«. Tu je imela Avstrija težavno nalogo braniti kristjane turškega nasilstva, braniti ob enem pa tudi Turčijo, da ne postane plen držav, ki bi ugnele postati nevarne za Avstrijo. — Najprej se je Avstrija leta 1851. potegnula za Crnogorice. Leta 1852. je vodil poturica Omer paša vojsko proti Crni gori; toda cesar Fran Josip je takoj zbral v Dalmaciji močno vojsko in poslal barona Leiningerja v Carigrad. Ta je zahteval, da mora sultan takoj odpoklicati vojsko iz Crnogore, če ne, pojdejo avstrijske čete nad Turke. Omer paša se je u-maknil iz Crnogore.

Dotlej sta bila Avstrija in Rusija v prijateljski zvezi; car Nikolaj je krepko podpiral Avstrijo povsod, kjer je bilo treba zatirati revolucijsko gibanje; bil je na strani v boju proti ogrskim vstajem in tudi v razporu s Prusijo.

Rusija in Francija sta se že od nekdaj pričakali za gospodarstvo v svetihcih v Palestini. Nekdaj so bili to gospodarstvo izročili Turki francoskim kraljem, ki so se potegovali za katoliške; v nemirnih časih francoske revolucije se pa niso Francozi nič posebno zmenili za to pravico in ona svetišča v Palestini so prešla večinoma pravoslavnim v roke, katoličanom je ostalo le malo pravic. Spomnil pa se je teh starih pravic novi francoski cesar, Napoleon III.; ta si je hotel zopet zadobiti vpliva v sv. deželi in je pregovoril sultana, da je ukazal izročiti nekaj ključev od svetih katoličanom. Proti temu ukazu se je oglašila Rusija, ki je hotela obdržati gospodstvo v onih svetihcih. Sultan pa je po stari navadi omahoval; obetal je Rusom in Francozom, da bi se tako rešil iz zadrege. Toda cesar Nikolaj ni hotel nič odjenjati, nego je hotel ob tej priliki utrditi svoj vpliv na Turškem. Zahteval je od sultana, naj mu potrdi pismo, da ima pravico čuvati nad pravoslavnimi podložniki na Turškem. Ker pa sultan ni hotel tega storiti, vnela se je krimska vojna. Turčiji sta prisločila na pomoč s svojim brodogom Anglija in Francija. Rusi pa so meseca julija 1853 zasedli Moldavo do Donave. Avstrija ni hotela prisločiti carju na pomoč, da si je bil njen stari zaveznik; avstrijski minister Buol ni hotel pomagati Rusom na rušenje Turčije, a pozval je Ruse, naj se umaknejo iz Valaske in Moldavije. To so Rusi storili in takoj nato so Avstriji zasedli obe deželi. To je bil usoden pogrešek avstrijske politike, ki se je pozneje hudo maščeval in se maščuje še dandanes. Neki avstrijski minister je baje vzkliznil:

»Svet se bo čudil nad nehvaležnostjo Avstrije!« Med tem so Francozi in Angličje izkrcali svoje čete na Krimskem polotoku, kjer se je začela z Rusi huda vojna. Pozneje je tudi pijemontski kralj poslal zavezničkoma pomoč. Zlasti dolgo so zaveznički oblegali Sevastopol. Med obleganjem te trdnjave je umrl car Nikolaj I. in sledil mu je Aleksander II., ki je dne 3. marca 1856 sklenil mir v Parizu. Turčija je bila zopet rešena, pa morala je obljubiti, da olajša bremena svojim krščanskim prebivalcem. Rusija je vsled vojne izgubila v Evropi svojo prejšnjo veljavo in na njeno mesto je stopil francoski cesar Napoleon III.

Vojna na Laškem 1859.

Kakor smo gori videli, je bila Sardinija, ali Pijemont, leta 1849 poražena, toda ni se odrekla svojememu staremu namenu: da zediní Italijo pod eno vladarsko hišo. Pijemontski minister grof Cavour je leta 1850. prevzel nalogo, da pripravljaj kraljestvo za odločilni boj. Iskal je v Pijemontu zavezničkov in je s svojo pomočjo v krimski vojni pridobil prijateljstvo Anglije in Francije. Na pariškem kongresu je Cavour leta 1856 čezval druge oblasti na Avstrijo, češ, da Avstrija zatira Italijane, ter je pridno podpiral razne revolucionarje, zlasti v Lombardiji in na Beneškem; posebno pa je pospeševal »italijansko narodno društvo«, ki je po vsem italijanskem polotoku gojilo idejo združene Italije. V Avstriji so vse to dobro vedeli in že od leta 1859 ni Avstrija več občevala s pijemontsko vlado, ki se je kar očitno pripravljala za nove boje. Cavour ni miroval, dokler ni sklenil zveze z Napoleonom III., ki pa je hotel samo zgornjo Italijo združiti s Pijemontom, in še to samo za dobro plačilo. — Ko je bilo vse pripravljeno, je pokazal Napoleon svoje pravo lice, ko je na dan Novega leta 1859 odločil avstrijskemu poslaniku baronu Hübnerju, ki mu je prišel čestitat: »Obžalujem, da niso naše razmere do vaše vlade več tako prijazne, kakor so bile; a prošim vas, poveste cesarju, da se moja čutila zanj niso spremenila.« Nekaj časa se je delal kakor bi hotel preprečiti vojno, toda to je bilo samo pesek v oči, kajti hitro se je lotil vojne, ko je avstrijska vlada stavila pijemontski nujno zahtevo, da naj se takoj razoroži in odpusti prostovoljce. Takoj so prvi francoski oddelki prestopili pijemontsko mejo, dočim je francoska vlada na Dunaju žugala, da bo smatrala Avstrijo kakor sovražnico, če prestopijo Avstriji Tičin, mejno reko med Lombardijo in Pijemontom. Cesar Fran Josip je torej sklenil končati spor z orožjem; upal je, da mu pomore nemška zveza, toda Prusija ni hotela pomagati. Avstrija je šla v boj brez zavezničkov. Anglija, Rusija in Prusija so bile celo očitno nasprotne Avstriji. Dne 27. aprila 1859 je

prejel vrhovni poveljnik avstrijske armade v Lombardiji, grof Gyulay, povelje, naj prestopi pijemontsko mejo in dne 29. aprila je izdal cesar manifest, v katerem je tožil, da mora zopet začeti boj, če hoče izpolniti dolžnost vladarjevo. Gyulay, ki je bil imenovan vrhovnim poveljnikom vsled dornih intrig, je bil popolnoma nesposoben. Tri tedne se je s četami sprehajal ob mejni reki Tičinu, mesto da bi prodril v Pijemont in porazil pijemontsko vojsko, kajti francoska vojska je bila še na potu. A Gyulay je počakal, da se je pijemontska vojska združila z francosko, da ste obe združeni prekoračili Tičin in napadli avstrijsko vojsko. Pri Magenti se je dne 4. junija vnela huda bitka; 60.000 Avstrijcev se je ves dan hrabro borilo z mnogo močnejšim sovražnikom. Avstrijci so se drugi dan umaknili ter so naglo zapustili Milan. Gyulay se je previdno umikal s svojo vojsko pred Francozi in Pijemontci in prišel na levi breg reke Mincio. Tja je prišel sedaj sam cesar in stopil na čelo vsej vojski; razdelil jo je v dva voja pod generaloma Schlikom in Wimpfenom. Nesposobni Gyulay je odstopil. Dne 22. junija je cesar ukazal, naj vojska z nova prestopi Mincio in prime sovražnika, ki se je bližal od zapadne strani. Dne 23. junija je šla vsa vojska preko reke in zvečer je cesar določil, kako je drugi dan z vso silo prejeti sovražnika. Teh povelj pa niso poveljniki podrejenih korov in divizij prejeti tako hitro, kakor je bil cesar ukazal; nekateri oddelki so jih prešli še le drugi dan jutraj. Francozi so pa dobro vedeli, kaj namerava avstrijska vojska in so že ob 2 ponoči zasedli tiste griče, s katerih je namerjala naša vojska prijeti sovražnika. Na ta način je bil položaj popolnoma spremenjen. Prišlo je do bitke pri Solferinu, kjer se je francoski maršal Mac Mahon z vso silo vrgel na avstrijsko armado, ki se je morala umakniti premoci. Stiranajst ur je trajal boj; 139.000 Avstrijcev se je borilo z 161.000 nasprotniki, 13.000 mož so izgubili naši, 17.000 pa sovražniki. Cesar je poveljal čudovito hrabrost svojih vojakov, ki so vsrtrajali v najhujem ognju večkrat brez zavetja.

Počasi se je umikal cesar do Verone, da bi počakal novih čet, ki so hitele iz Avstrije. Medtem je Prusija zbrala nekaj vojni korov, toda hotela je stopiti z njimi med Avstrijo in Francijo, ne pa pomagati prvi.

Napoleon ni tudi več hotel poskušati bojne sreče in zato je ponudil sam cesarju Franu Josipu mir in ga povabil v Villa Franca, da skleneta tam premirje: V Villa Franči sta se cesarja sešla dne 11. julija, podpisana dne 10. oktobra v Curihu. Cesar Fran Josip je odstopil Lombardijo, ki je bila itak že izgubljena; Avstriji je ostala na Laškem samo še Benečija. — Hitro je prišlo po tej vojni do združene Italije.

Preobrat v Avstriji. Nova ustava.

Vsled nesrečne vojne je odklenkalo v Avstriji tudi absolutizem. Narodi so si bolj in bolj želeli nove ustave, da bi mogli sodelovati na zakonodaji in urejevati državo primerno svojim potrebam. Zlasti so Madjari, ki so sicer izgubili nekdanjo svobodo vsled vstaje, zahtevali nazaj svoje pravice. Sploh so tudi vsi nemški narodi tožili, da se preveč uriva nemščina v urade in šole. Urivanje nemščine ali germanizacija pa je bila bistven del absolutnega vladnega zistema, kajti absolutizem je hotel vse dežele preukrotiti po enem kopitu in se ni briga le za posebnosti dežel, ne narodov ter menil, da se mora po vsej državi, v uradih, visokih in nižjih, uradovati vse v tistem jeziku, ki ga govore v središču. To pa je zbudilo nevoljo nemških narodov. Pokazalo se je pa leta 1859 zlasti na Ogrskem, kakoutegne nevolja narodov postati državi nevarna zlasti v dnevih stike. Dalje se je pokazalo, da je absolutizem drag zistem. Absolutna vlada ni mogla spraviti državnih financ v red; kajti vlada tudi ni imela nobenega pravega kredita; za nove dolgeve je morala plačevati uprav odušerke obresti. V letih 1849—1858 je državni dolg od 1200 milijonov narastel na 2292 milijonov goldinarjev, torej se je skoro podvojil, čeprav ni bilo v tem času nobene vojne. Dohodki so se pomnožili od 100 na 315 milijonov goldinarjev na leto. Stroški pa od 181 na 367 milijonov goldin. Čeprav je bilo veliko število uradnikov in je nadzoroval drug drugega, se je vršilo mnogo sleparstev; zlasti po vojni leta 1859 so prišle na dan take goljufije, da je ukazala sodnija zapreti nekatere zelo visoke gospode, generale in bankirje; obdoleni so bili, da so sleparili pri klavni živini in drugih živilih, ki so jih imeli preskrbovati avstrijski armadi. Nekaj teh gospodov so obsodili v težko ječo, nekaj so jih opustili, nekateri pa so si sami vzeli življenje. Najbolj je strmel svet, ko se je minister Bruck sam umoril. Te stvari so dokazale, da je treba gospodarstvo z državnimi dohodki dati pod boljše nadzorstvo, nego je bilo doslej.

Najbolj je to nujnost videl cesar Fran Josip sam; žalostni dogodi leta 1859 so mu pokazali, kako bi moralo biti. Bachovo ministristvo je odstopilo. Na njegovo mesto je prišel poljski plemič Agenor Goluchowski, na Ogrskem pa je imenoval generalnim guvernerjem generala Benedeka in je tudi obnovil starodavne županijske zbornice. Nemščina se je zopet umaknila madžarsčini; uradi so prešli ukaz, naj s strankami občejuje v jeziku strank. Stadionov srenjski zakon je zopet stopil v veljavo.

Kako naj bi se pa temeljito preosnovala avstrijska država, to naj bi povedal državni svet, to je zbor na Dunaju, ki se je imel dotlej posvetovati sam o načrtih novih zakonov. Zdaj pa ga je pomnožil cesar z novimi člani; 38 članov bi imeli voliti deželni zbori, a ker jih ni bilo, je imenoval cesar še toliko svetnikov. Predsednik zboru je bil nadvojvoda Rajner. Naloga temu zboru je bila sprva samo ta, da se

posvetuje o državnem proračunu za leto 1861 in kako bi se uredilo državno gospodarstvo. Državni svet se je z dne 1. junija poklonil cesarju, ki je poudarjal, da je ohraniti državno enotnost, toda »zagotoviti je vsem narodom in deželam njegove države enako varstvo, ravnopravnost in ravnodušne naj jih veže bratska sloga v mogočno celoto.«

Od državnega sveta so se nadejali nekateri narodi mnogo uspehov. Slovenci so se nadejali, da jim bo grof Anton Auerperg (nemški pesnik Anastasius Grün) v tem zboru zaščitnik; zato so ga spominjali besed, ki jih je zapisal l. 1849, ko je izdal slovenske narodne pesmi kranjske: »Velikih vprašanih, s katerimi se peča sedaj človeštvo, ni možno rešiti brez sodelovanja mogočne slovanske družine.« Auerperg pa ni izpolnil želje kranjskim rojakom; zato so se ozirali potem bolj na djakovskega škofa Strossmayerja, ki je bil tudi član državnega sveta. Slovenci namreč ni bilo nobenega v tem svetu.

V tem svetu so takoj izprva izjavili Madžari, da gre Ogrski samostojna uprava. Kmalu pa je državni svet spoznal, da ne bo možno urediti državnih financ, dokler se temeljito ne izpremeni prvotni vir vse finančne stiske, namreč ustava države in na njo se upirajoča uprava. Niso se mogli zediniti glede rešilnega sredstva. Na eni strani so priporočali centralizem, na drugi federalizem. Federalisti so rekli: dajte deželam in narodom veliko pravic in samostojnosti; državni osrednji oblasti pa pustite samo toliko, da more zadostovati skupnim potrebam vse države; dežel in narodov ne gre nabijati na eno in isto kopto, niti narodnih jezkov potiskati v kot v prid nemščini. — Centralisti pa so terjali ravno nasprotno: malo pravic deželam, kar največ pa državi. Zmagala je končno federalistična večina. Dne 20. septembra je cesar zaključil posvetovanje obetajoč, da nasvete premisli in jih reši v najkrajšem času.

Oktobrski diplom leta 1860.
Dne 20. oktobra 1860 je oznanil cesar svetu sad, ki ga je obrodilo posvetovanje državnega sveta. V diplomu poudarja, da morejo državi le take pravne naprave biti pravo poročilo, ki se enakomerno prilagajajo zgovinskim spominom, različnosti narodov in nerazrušljivi trdni zvezi med njimi. Da uveljaviti ta načela, je cesar izdal: Dobrovoljno smo sklenili, da ima sledeča stanovitna in nepreklicna državna ustava biti Nam in našim naslednikom vodilo, ter ukazujemo tako-le:

I. Zakone dajati, prenejariti in preklicavati bomo Mi in naši nasledniki le v dogovoru z zakonito poklicanimi deželnimi zbori in z državnim zborom, v katerega bodo deželni zbori pošiljali od nas določeno število svetovalcev.

II. Vse zakonodajne reči, ki zadevajo pravice, dolžnosti in prid vseli naših kraljevstev in dežel skupaj, se bodo v bodoče ustavno reševale v državnem zboru.

III. Vsa druga zakonodajna opravila, katera niso bila doslej omejena, se bodo reševala v deželnih zborih; in sicer na Ogrskem in v njemu pridruženih deželah po njih prejšnji ustavi, v vseh drugih kraljevstvih in deželah pa po pravilih novih deželnih zastav.

Za državni zbor je določil cesar, da šteje 100 članov; delokrog pa mu je določil jako skromen. Pravzaprav je imel odločevati za vlado vred samo o denarnem državnem gospodarstvu, potem o carini, trgovini, o železnicah, brzojavah in pošti, o vojaškem naboru; samo če to želi ta ali oni deželni zbor, sme se tudi katera druga stvar izročiti državnemu zboru. Vse druge stvari je ta diplom prepustil deželnim zborom. Vrh tega je cesar vnovič potrdil najvažnejše pravice, ki so jih dobili državljani od leta 1848 sem.

Za dežele je izdelal »državni minister« grof Goluchowski nove deželne ustave; v bodočih deželnih zbora bodi zastopana vsaka dežela po stanovih; izmed svojih članov je imel deželni zbor nasvetovati cesarju nekoliko mož, izmed katerih je imenoval vladar državne poslane.

Novo ustavo so zlasti Slovani sprejeli prijazno, ker jim je obetala izpolnitev najvažnejših želj: narodno ravnopravnost in državno pravno samostalnost dežel; bili so pa zadovoljni z načeli ustave, nikakor pa ne z deželnimi reči, ki jih je izdelal Goluchowski, ker so uvideli, da v deželnih zbora ne bodo zastopane koristi vsega prebivalstva, temveč da bodo tam imeli odločilno besedo zopet isti stanovi, ki so ondaj gospodovali do leta 1848. Oktobrski diplom je odmeril nemško-slovanskim deželnim deželam dosti manj svobode, nego Madžarom. Tudi je hotel Goluchowski kranjsko deželo podrediti tržaškemu namestništvu, kar je Kranjce silno razburilo; vendar je Ljubljana ohranila deželno vladno. Se bolj bi bilo pa slovenskim politikom ugajalo, če bi bila vladna ustvarila iz slovenskih pokrajin zedinjeno slovensko pokrajino; v taki kronovini bi bila dobila slovensčina iste pravice, kakor poljsčina v Galiciji. — Največ je oktobrski diplom dal Madžarom. Dobili so svojega dvornega kancelarja in mnogo drugih pravic. In vendar so se prav Madžari najbolj uprli temu diplomu, zato, kar jim ni vrnil ustave iz leta 1848. Na tem stališču je stal tudi najmodrejši in najzmernejši ogrski politik, Franc Deak. Zato se Madžari niso ozirali na oktobrski diplom. Preklicali so avstrijske zakone. Goluchowski ni mogel vladati na Ogrskem. Madžari so zahtevali, da se mora na podlagi ustave iz leta 1848 zveza Avstrije z Ogrsko izpremeniti v osebno unijo, t. j.: da imata obe državi popolno samostalnost in le istega vladarja. Te zahteve so odmevale po vsem Ogrskem, bile so soglasne zahteve madjarskega naroda.

Goluchowski ni zmagal upora, ki ga je izvela oktobrska ustava; umaknil se je.

Še pred novim letom. Novemu ministrstvu je postal predsednik nadvojvoda Rainer; državni minister pa Anton Schmerling, bivši frankobrodski minister nadvojvode Ivana, rodem Dunajčan. Kakor tak pa je bil seveda nemški centralist, torej političen nasprotnik federalista Goluchowskega. In vendar so ga tudi slovanski federalisti pozdravili z nadami, ker so upali, da popravi ustavo tako, da bo ugajala narodom in deželam, da dobijo toliko svobode kakor Ogrska in da da pravico tudi nemškemu jeziku; tako je vsaj obetal.

Februarski patent.
Že dne 26. februarja 1861 je izšel »patent«, ki ga zavemo februarskega in ki je prinesel Avstriji novo ustavo. Glavna stvar je bila nova sestava deželnih zborov. Ta patent je razvrstil volilce v velike posestnike, kmetijske posestnike, meščane ter trgovce in obrtnike. Deželni zbori smejo izvoliti deželni odbor, ki vodi upravo mnogih domačih stvari; dobili so tudi pravico, da svobodno volijo poslance za državni zbor za vsake šest let.

Državni zbor ima dve zbornici, poslansko in gosposko. Prva bi štela 343 členov, izvoljenih po deželnih zbora. Vsi ti poslanci se pa zbirajo samo takrat, ko gre za stvari vse države in njih zbor je potem širši državni zbor; ako je pa na sklepati o stvareh, ki so skupne samo skupini neogrskih dežel, ako se ne tičejo Ogrske, pa se imajo posvetovati samo 203 poslanci takozvanih »nemško-slovanskih pokrajin« — in to je ožji državni zbor; čisto ogrske stvari pa spadajo v področje ogrskega državnega zbora.

Na videz je februarski patent prav malo izpremenil oktobrski diplom, v resnici je pa med obema tak razloček, kakor med centralizmom in federalizmom.

Februarski patent je uresničil ustavno življenje v neogrskih deželah. Odslej je veljal v Avstriji pri zakonodaji tudi glas narodov.

Otvoritev državnega zbora.
Cesar je imenoval dosmrtno člane gosposke zbornice državnega zbora; med njimi je bil vseučilišni profesor dr. Fran Miklošič. Razum njega in slovenskih knezoškofov ni bilo v tej zbornici nobenega Slovenca. Posvetovanje državnega zbora je otvoril cesar s prestolnim govorom dne 1. majnika 1861. Ta državni zbor bi bil moral biti »širši«, bil je pa v resnici »ožji« zbor, ker ni bilo niti poslancev ogrskih in hrvaških, niti beneških in tudi po prirodu erdeljskih poslancev je ostal še vedno »ožji državni zbor«. Poslanci so se delili v dve stranki, v federaliste in centraliste. Pri posvetovanju o adresi na prestolni govor so zmagali centralisti. Obe stranki sta se prepirali nadalje, toda, do kaknega sporazuma med njima ni prišlo. Ko so leta 1864. Čehi zapustili državni zbor, čes, da ne morejo sodelovati v »ožjem« državnem zboru, ker si lasti pravice »širšega« državnega zbora, in za njimi še Poljaki, je bila v državnem zboru zastopana samo še manjšina avstrijskih narodov. Poleg tega političnega neuspeha je bila vladna vedno v denarnih stiskah. Leta 1863 je bilo 37 milijonov primankljaja. Minister Schmerling je imel torej težavno stališče. Tudi liberalnim centralistom je bil mož vse preveč starokopitnež, prekonservativni. Po leti 1865 je Schmerling odstopil. — Državni minister je bil imenovan grof Belcredi. Smer nove vlade je bila odločno druga; februarska ustava je bila neizvršljiva, ker jej je nasprotovala večina narodov; zato se je Belcredi vrnil k oktobrskemu diplomu in je poskušal napraviti najprej spravo z Madžari. Spravi pa so bili sedaj naklonjeni tudi Madžari; Deak je namreč popustil staro zahtevo, da sme biti med Avstrijo in Ogrsko samo osebna ali personalna zveza; priznal je sedaj, da imetja Avstrija in Ogrska tudi nekatere skupne stvari. Za dne 10. oktobra 1865 je bil sklican zopet ogrski državni zbor, drugi zbori pa na dan 23. oktobra. Ker je bil dunajski državni zbor glavna ovira ogrski spravi, ga je cesar ustavil s svečanim pravico, ki jih je podelil narodom in deželam v oktobrskem diplomu. Zakon o državnem zboru je cesar ustavil, ni pa ustavil ustave sploh. Belcredi se je začel sedaj pogajati z Madžari. Septemski manifest so federalisti pozdravili z veseljem, centralisti pa seveda s tem niso bili zadovoljni.

(Dalje v večerni »Edinosti«).

Avstrijsko uradno poročilo.
DUNAJ, 22. (Kor.) Uradno se objavlja: 22. novembra 1916.

Vzhodno bojišče. — Craiova je bila zavzeta po kratkem boju. Na obeh straneh Alute so se Romuni zopet umaknili. Severno Campolunga so bili napori sovražnika, da bi s srditi napadi priboril uspehe, zopet brezuspešni. Sicer na vzhodni fronti nič važnega.

Italijansko in jugovzhodno bojišče. — Neizpremenjeno. Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

Nemško uradno poročilo.
BEROLIN, 22. (Kor.) Veliki glavni stan, 22. novembra 1916.

Zapadno bojišče. — Megleno vreme je oviralo večji del bojnega delovanja. Južno prekopa La Bassée so vdrla patrulje anhaltskega pešpolka št. 93 in devinskega pilonirkega bataljona št. 4 v angleške jarko in privedle po uničenju obrambnih naprav s seboj 20 ujetnikov in eno strojno puško. Tudi v ozemlju Somme je bilo topovsko delovanje čez dan znatno in se je ojačilo zvečer le na obeh bregovih Ancre in v gozdu St. Pierre Vaast. Napad Angležev jugozapadno Serra se je razbil v našem pehotnem ognju.

Vzhodno bojišče. — Jugozapadno Rige so privedle patrulje skupine nemških črnovojnikov iz ruske postojanke brez lastnih izgub 33 ujetnikov in 2 strojni puški. V ostalem od morja do karpatskega kolena pri Braševu nobenih večjih bojnih akcij. Severno Campolunga so bili obnovljeni brezuspešni romunski napadi proti nemški in avstrijski fronti. Na Rotenturmsem prelazu in v stranskih dolinah Alute smo med boji pridobili na ozemlju. Potem ko je hitro strla premaganega sovražnika z bajonetnim napadom in atako, je dopoldne s severa vdrla v Craiovo zapadno in vzhodnopruska pehota, z zapada pa eskadroni kirasirskega polka Nien. Vel. kraljice kot prve nemške čete.

Balkansko bojišče. — Mackensenova armada: V Dobrudži blizu obali predstražni boji. Ob Donavi mestoma topovski ogenj. — Macedonska fronta. Med Ohridskim in Prespanskim jezerom, kakor tudi v bitoljski nižini so prišle prednje čete entente v območje nemško-bolgarskih postojank. Vzhodno Paraloza so naši gardni lovci zopet osvojili neko višino in jo obdržali kljub večkratnim močnim napadom.

BEROLIN, 22. (Kor.) Veliki glavni stan, 22. novembra zvečer.

V ozemlju Somme nič važnega. — Pri Orsovi napredovanje. — Severovzhodno Bitolja so se napadi ententnih čet ob nemško-bolgarski fronti izjalovili.

Prvi generalni kvartirni mojster: pl. Ludendorff.

»Times« v namenu bojev ob Sommi in Ancr.

LONDON, 21. (Kor.) Vojaški sodrukniki lista »Times« piše v članku, da so zmage Angležev in Francozov ob Sommi, Ancr in pri Verdunu le taktične in ne strateške. Prvi namen zaveznikov mora biti, da se pobije kolikor mogoče dosti Nemcev. To je tudi doseženo. Čas za strategijo pride pozneje.

Sovražna uradna poročila.
Italijansko uradno poročilo.
DUNAJ, 22. (Kor.) Iz vojnega tiskovnega stana se poroča:

21. novembra 1916. — Artiljerijsko delovanje na nekaterih delih trentinske in juljske fronte. Na Krasu včerajšnji dan majhne praske pehotnih oddelkov. Zajeli smo nekaj mož. V noči 17.(?) novembra je izvršil sovražnik dva napada proti našim postojankam na vrhu kota 126. severno Volkovnjaka. Bil je vsakokrat gladko zavrnjen.

Rusko uradno poročilo.
22. novembra. — Zapadna fronta. — Na vsej fronti običajno medsebojno obstreljevanje in poizvedovalno delovanje. — Romunska fronta. Sedmograška fronta. — V okolišču Campolunga je ostal neki nasprotnikov napad južno Dragoslavele brez uspeha. V okolišču Albestija so Romuni napredovali v severni smeri ter so zajeli 100 mož ter uplenili dve strojni puški in en top. Sovražnik je napadel romunske čete v smeri Alute v okolišču Serbanestija in Preseje, ali imel ni nobenega uspeha. Napad je bil zlomljen z ognjem. V juški dolini se Romuni pod pritiskom številno močnejših sil umikajo dalje proti jugu. — Donavska fronta. — Položaj je neizpremenjen.

Vesti iz Grške.
Kritičen položaj na Grškem.
LUGANO, 22. (Kor.) »Tribuna« poroča iz Aten: Položaj je kritičen. Brzojavka francoskega ministrskega predsednika Brianda nasvetuje kralju, da naj ugodi zahtevam entente in se ne vda vplivom, ki motijo razvoj Grške. Francoski admiral zahteva od grške vlade izročitev 136 topov, 150 strojnih pušk, 50.000 pušk, 100 minov in 50 tovornih avtomobilov. Diplomatični zastopniki četverozeve so bili pozvani od francoskega admirala, da naj se odstranijo in bodo internirani na krovu zaplenjene ladje »Marienbad«.

RIM, 21. (Kor.) Agenzia Stefani poroča iz Aten: Poslaniki osrednjih držav so zaprosili dvornega maršala, da bi bili sprejeti od kralja v poslovljni avdienci. Izjavili so, da odredbe četverozeve ne tangirajo odgovornosti grške vlade. Grški poslaniki pri osrednjih državah ostanejo na svojih mestih. Osebe atentnih poslaništev osrednjih držav ostane na krovu »Marienbada«, dokler se ne najde kaka grška ali kaka druga nevtralna ladja, ki bi zmagala odpeljati osebe v Dedeagač. Justični minister je podal svojo ostavko. Njegov portfelj prevzame začasno minister za notranje stvari.

ATENE, 21. (Kor.) Zahteva diplomatov centralnih držav, da bi se odhod odgodil, je bila odbita. Vsi bodo morali oditi v sredo zjutraj.

Resen položaj v Atenah.
MILAN, 21. (Kor.) »Corriere della Sera« javlja, da je postal v Atenah položaj nepriznaničen. Kralju zvesti častniki kažejo naraščajočo razburjenost ter nekateri izrekajo odločno voljo, da se bodo upirali celo tedaj, če bi odtenjal kralji. Čete se konsignirane ter številne patrulje grških vojakov in mornarjev izvršujejo obhode po mestu.

Posebno odlikovanje generala Woyrscha.
BEROLIN, 21. (Kor.) Veliki glavni stan, 21. novembra 1916. Njeg. Veličanstvo cesar je imenoval gen. polk. pl. Woyrscha s sledečim kabinetskim ukazom za četa četrtega šlezjskega pešpolka št. 51: »Moji ljubli gen. polk. pl. Woyrsch! Ko sem Vas začetkom vojne postavil na čelo šlezjskega deželnoobrambnega zbora, sem vedel, da nilem zamogel poveriti tega povelj-

stva v nobene boljše roke kakor v roke zaslužnemu in v domovini dobro znanemu prejšnjemu poveljovodnemu generalu Mojege šlezjskega 6. armadnega zbora. V zapuščanju v hrabre brambovce, ste z istimi v težkih in hudih bojih s številno mnogo močnejšim sovražnikom vedno slajno rešili čast pruskega orožja. Vašemu priznanemu in neustrašnemu vodstvu in vztrajni hrabrosti pod Vašim skupnim vodstvom se nahajajočih nemških in avstrijskih armadnih zborov, so bili usojeni potem nadaljnji sijajni uspehi. Z držnim prehodom čez Vislo pri Ivangorodu, julija 1915, ste pripomogli k definitivnemu porazu ruskih armad na Poljskem. Sedaj kljubuje Vaša armada sovražniku v neomajni fronti. S ponosom in hvaležnostjo časti Vaša lepa domovina zaščitnika mej. Jaz sam hočem danes dati duška Svojemu visokemu in hvaležnemu priznanju s tem, da Vas imenujem za četa 4. spodješlezjskega pešpolka št. 51. V tem hrabrem polku, kojega zmoglost Vam je bila znana že v miru, so sinovi šlezije najbolje dokazali svoja junštva. V zimski bitki v Sampanji, pri Souchezu, pri Frise in na s krvjo oblitih poljanah Somme si je pridobil polk neverljivo slavo. Posebno veselje me torej navdaja, ko Vas postavljam na čelo tega v boju preizkušene polka, ki bo ponosen na to, da bo v svoji zmagoslavni zgodovini čital tudi Vaše ime. — Viljem I. R.«

Francoska zbornica.
PARIZ, 21. (Kor.) Zbornica je pri posvetovanju zakonskega načrta glede naborov l. 1918 sklenila, da se sestane takoj k tajni seji. Po zopetni otvoritvi javne seje je sklenila, da se sestane vnovič k tajni seji, da pa hoče poprej v javni seji nadaljevati razpravo. Po kratki debati je bil zakonski načrt sprejet s 450 proti 38 glasovom.

»Deutschland«.
NEW I. LONDON, 22. (Kor.) Trgovinski podvodnik »Deutschland« je odplul.

Potopljena grška obrežna ladja.
ATENE, 21. (Kor.) Grška obrežna ladja »Spetsai« je bila potopljena. Kolikor je dosedaj znano, je bila ena oseba pri tem ubita.

Dr. Doyen umrl.
PARIZ, 21. (Kor.) Znan raziskovatelj raka, dr. Doyen, je danes umrl.

Z balkanskih bojišč.
Dunaj, 21. nov.

Dočim so zvezne čete že dospеле v Craiovo, se sovražnik še srdito upira v dolinah Alute in Argesuja, severno črte Rimnik-Valcea-Campolunga, deloma celo z napadi močnih sil. Odtod izhaja neki prav poseben položaj. 80 kilometrov južno Rimnika stoji avstro-ogrsko in nemške čete za hrptom Romunov, ki branijo cesto, katera vodi z Rotenturmškega prelaza v alutsko dolino. Železnica Rimnik-Slatina kot glavna etapna črta prve romunske armade za odpravo materiala ni več porabna in tudi po alutski dolini proti jugu vodeča cesta ne prihaja v poštev za odhod braniteljev Rimnika. Če ne ustavijo prodiranja zaveznikov, se bodo morali umekniti v smeri proti Bukarešti. Skoraj se zdi, da žilavo vzdrževanje Rimnika in Campolunga kaže na to, da romunsko armadno vodstvo pričakuje od vršče se akcije proti avstro-ogrskim in nemškim četam, prodirajočim proti Craiovi, obrata na bolje. Ker naše armadno vodstvo, kakor kažejo boji zadnjih dni, obvladuje položaj in se operacije po uradnih poročilih vrše po načrtu, se najbrž kmalu razkrije skrivnost, ki še vlada glede dogodkov po bitki pri Targu Juiu.

V Macedoniji je levo krilo Sarraillove armade, obstoječe iz treh francoskih in šestih srbskih divizij, v ozemlju med Črno reko in Prespanskim jezerom zopet začelo prodirati in je tako zadelo ob nove postojanke nemško-bolgarskih bojnih sil, iz česar so se severno Bitolja začeli novi veliki boji.

Razne politične vesti.
Protest Poljakov v pruskem deželnem zboru proti protipoljskemu predlogu. V ponedeljkovi seji pruskega deželnega zbora se je vršila veleznamitva razprava o proglasitvi poljskega kraljevstva. V tej razpravi je v imenu poljskih poslancev izjavil posl. Styczyński naslednje: Dobro se zavedamo pomena časa in čutimo težo odgovornost v polnem obsegu. Ne odločimo se za dolgo bodočnost samo usoda poljskega naroda, temveč se odločujemo o našaj poljskega naroda napram nemškemu narodu. Želimo bi bili, da bi bili našli to zavest in ta čut odgovornosti na vseh straneh. Morda bi potem ne bil vložen tak predlog kot je sedanj. Vsekakor odklanjamo odgovornost za posledice razprave o tem predlogu. Klub več kot stoletni ločitvi v državno različne dele poljski narod nikdar ni izgubil čuta narodne skupnosti in se je trdo bojeval za narodno svobodo. Neprestano kršenje pravic narodov glede narodne svobode je bilo po našem mnenju eden glavnih vzrokov sedanje svetovne vojne. Upamo pa, da vsa ona kri, ki je stekla v tej vojni, ni stekla zastonj, če vsi evropski narodi pridejo do prepričanja, da svoboda drugih narodov ne nasprotuje življenjskim interesom lastnega naroda. Priznanje mednarodnega pomena poljskega vprašanja je korak naprej na potu k njega končni rešitvi, o katere potrebi je danes prepričano vse. Ta potreba ni samo utemeljena po zapovedi pravičnosti napram poljskemu narodu, temveč tudi po mednarodnem interesu kot splošno poročilo miru. Manifest Nje-

govega Veličanstva nemškega cesarja in Njegovega Veličanstva avstrijskega cesarja nas navdaja z zadoščenjem, ker je nastal iz te potrebe in načeloma priznava pravico poljskega naroda na stvaritev samostojne države. V tem pa večkrat izražene pomisleke in bojazni, da bi prišel samo del poljskega naroda do narodne svobode in da bi celo tudi pri tem delu bila svoboda le po imenu, popolnoma potrjuje predloženi predlog. Po volji predlagateljev, ki tvorijo večino te zbornice, naj bi se novo se ustanovljajoča država kar najhitreje uklenila v toliko vezi na vojaškem, gospodarskem in splošno političnem polju, da bi bila njena svoboda in samostojnost le še dozdevna. V ostalem dokazuje nadaljna vsebina predloga, da predlagatelji naravnost odklanjajo sporazum med nemškimi in poljskim narodom. Če predlagatelji govore o poljski govorecih Prusih namesto o pruskih Poljaki, nam tako odrekajo posebno narodnost. To moramo mi v sedanjem času smatrati za izživljanje. Če nadalje predlagatelji že danes izjavljajo, da ni mogoča nobena preureditev notranjopolitičnih razmer, ki bi kakorkoli mogla ogroziti nemški značaj vzhodnih pruskih provincij, nas je izkušnja zadnjih desetletij poučila le preveč, kaj pomenja to. S potrebo, da je treba varovati baje nemški značaj naših domovinskih krajev, se je utemeljeval izgon poljskega jezika iz urada, šole in javnega življenja, in nad eno milijardo mark iz skupnih državnih sredstev se je porabilo za trajno izrinjenje poljskega kmetijskega prebivalstva. Da bi se varoval baje nemški značaj naših delov dežele, se je oviralo Poljake, da bi se naseljevali na lastni grudi, in strašili se niso niti razlastitve, da bi Poljake pregnali z njihovih lasti. Vočigled tega nedvoumnega namena naj-slovesneje protestiramo proti predlogu. V ostalem predlagamo polmnsko glasovanje o predlogu. — Predlog je bil sprejet s 180 glasovi junkerske večine proti 104 glasovom centra, Poljakov, napredne ljudske stranke, socialnih demokratov, ki so posebno ostro govorili proti predlogu, in Dancav.

Deželni maršal Nižje-Avstrijski, knez Alojzij Liechtenstein je slavil dne 19. novembra 70letnico svojega rojstva v popolni svežosti duha in telesa. Ime Liechtensteinov je imelo nekaj dober zvok pri avstrijskih narodih. To je bilo v Hohenwartovih časih, ko so bili nemški konservativci starega kova Tirolca patra Grenterja med prvimi sobojevniki Hohenwarta za federalistično uredbo Avstrije in enakopravnost narodov. Od tedaj je minilo mnogo let. Časi so se izpremenili in živjimi tudi nemški konservativci, v kolikor so se evolucionalirali k takozvanemu krščanskemu socializmu. Ako bi danes grof Hohenwart vstal iz groba, ne bi izpoznal več tudi — princa Alojzija Liechtensteina. Danes je g. deželni maršal med tistimi voditelji krščanskih socialcev, ki so si usvojili nemško-radikalne — alotrije! Ali, eno je ostalo: potreba, da se država postavi na podlago enake pravice za vse narode. Evolucija nekdanjih konservativcev ne izpreminja nič na tem.

Peto vojno posojilo.
Peto vojno posojilo se, kakor prva štiri, izdaja l. v obliki štiridesetletnega, davka prostega 5½ odstotnega amortizacijskega državnega posojila in 2. v obliki davka prostih 5½ odstotnih, l. junija 1922. l. vrnljivih državnih zakladnic. Torej se tudi tokrat nudi številcem prilika, da svoja sredstva po svoji želji ali potrebi nalože pri državni obrestonosno na daljši ali pa razmeroma kratek čas.

Naj torej v kratkem pojasnimo finančne koristi obeh oblik, predvsem pa amortizacijsko 40letno državno posojilo.

Za 40letno državno posojilo se izdajajo 5½ odstotne, na lastnika se glaseče zadolžnice v oddelkih po 50, 100, 200, 1000, 2000, 10.000 in 20.000 kron po čistem kurzu 92 kron in se bodo od leta 1922. dalje tekom petindesetih let izplačavale po nominalni vrednosti.

V praktičnem primeru je za podpisovalca stvar takna-le:

Za nabavo zadolžnice štiridesetletnega državnega posojila (V. vojno posojilo), glaseče se na 100 K, se plača znesek 92 kron. Nasprotno pa izplača država za zadolžnico 100 kron (torej 8 kron več, kot pa znaša nabavna vrednost) in poleg tega še vsako leto K 550 obresti v dveh obrokih, zapadajočih l. junija in l. decembra.

Če upoštevamo vrnitev posojila po izžrebanju, ki se prične meseca decembra leta 1921., je lahko mogoče, da podpisatelj ob izžrebanju svoje zadolžnice že leta 1922. dobi vrnjeno svojo glavnico. V tem slučaju se je njegova glavnica obrestovala po 73%, dočim znaša v naj-neugodnejšem slučaju izžrebanja leta 1956. obrestna mera 603%. Potemtakem se giblje torej obrestna mera vojnega posojila, kakor se pač izžrebajo zadolžnice, med najvišjo izmero 73% in najnižjo 603%. Toda celo najmanjša obrestna mera je vedno še zelo visoka v primeri z obrestno mero, ki se more doseči pri naložitvah denarja v denarnih zavodih vseh vrst in ne prekorača 3½%. Dobiček pri obrestih vojnega posojila znaša torej napram obrestim denarnih vlog v denarnih zavodih najmanj 2½% in se ob izžrebanju v prvih časih vračalne dobe zvišuje na 4%.

Varnost vojnega posojila je gotovo večja kot pa druge naložene glavnice, kajti država je iz zgodovinskih in političnih vzrokov nad vsakim drugim izposojevalcem in v zadnji vrsti je varnost vseh

drugi podjetji odvisna od ustrojbe državnih razmer.

Poltrajetletna vojna nam kaže neomajljivost naše države v vojaškem, političnem in finančnem oziru.

Zato pa tudi pokaži vsak posamezni državljani zaupanje do države in podpiši peto vojno posojilo po svojih sredstvih. Uspeh podpisov bodi, če mogoče, večji kot pri prejšnjih posojilih. Brez denarnih žrtve doseže tako vsakdo velik finančni dobiček in bo pomagal tudi okrepiti državo in skrajšati vojno.

Aprovizorijske stvari.

KOŠTRUNJE MESO.

Danes in prihodnje dni, ko je dovoljena prodaja mesa, se bo v mesnicah po mestu nadaljevala prodaja koštrunje mesa, nabavljene po občini, po že določenih cenah in sicer:

Prednji del s priklado po K 5'84 kg.
Zadnji del s priklado po K 6'40 kg.
Za prijavo mesarjev in nabavo koštrunov s strani mesarjev veljajo običajne določbe.

Domače vesti.

»EDINOST« izide danes, v četrtek, tudi ob 5 popoldne. Opozorjamo občinstvo na zgodovinskovalni spis »Cesar Franc Jožef I. in njegova doba«, čigar začetek smo objavili v včerajšnji jutranji nadaljevanje pa v včerajšnji večerni številki in je nadaljujemo tudi danes v obeh izdajah. Čitatelji, ki so morda prezrli včerajšnje večerno izdaje, opozorjamo, da je lahko dobe v vsaki tržaški tobačnici.

Osebnost. G. dr. Florio Gregorič finančni tajnik v finančnem ministertvu, je imenovan za ministrskega podtajnika v rečnem ministertvu. Častitamo!

Dunaj in Praga. Pod tem naslovom oživlja češki »Venkov« sledečo danes aktualno zgodovinsko temo: V letu 1848. je došlo posebno odposlanstvo mestnega sveta dunajskega v Prago, kjer so je najprijetneje sprejeli. Pražani in Dunajčani so sklenili, da bodo skupno branili državo in prispevali k nje ojačitvi. Dunajčani so izdali tedaj češki proglas, ki je začel tako: »Da se nedavno priborjena svoboda uživi, treba predvsem zveste bratske sloge in trdnega toplega združenja. Kajti, istotako, kakor smo skupno, drug z drugim, priborili svobodo, jo moramo tudi le skupno braniti!

Poljedelovalni urad organizacije oskrbnih vojniških sirot ostane radi smrti presvetlega našega vladarja zaprt do pogrebnih svečanosti.

Pezor pred mlečnimi konservami! Pred nekimi časi je, kakor smo doznali, dospela v Trst večja pošiljatev konservirane mleka, ki je pa naslovljenec ni sprejel, ker je bilo mleko pokvarjeno. Pokupili pa so ga razni trgovci, ki ga sedaj prodajajo občinstvu. Opozorjamo občinstvo, da naj ne kupuje mlečnih konserv, oziroma, če jih kupi, da jih da preiskati po mestnem fizikatu, preden jih porabi, ker se je zgodilo, da je več oseb, posebno otrok, šurno nevarno obotelo po zaužitju takih pokvarjenih mlečnih konserv. Zdravstveno oblast pa prav posebej opozarjamo na to dejstvo, s prošnjo, da v zvezi z drugimi pristojnimi oblastmi energično nastopi proti brezvestnim ljudem, ki na tak način ogrožajo zdravje stoterih in stoterih družin.

Razpis štipendij. Le za šolsko leto 1916. in 1917. se ima oddati štipendija letnih kron 600 iz ustanove »Gloria Grego« revnemu odličnemu in zaslužnemu mladeniču, ki je dovršil mestno višjo realno v Trstu in obiskuje kako c. kr. višjo tehnično šolo. Prosilci naj vložijo prošnje do 20. decembra 1916. pri mestnem vložnem zapisniku, priložiti krstni list, izpričevalo glede gospodarskih družinskih razmer, zrelotnost izpričevalo in eventualna izpričevala, ki se tičejo univerzitetnih študij.

Le za šolsko leto 1916—17. se ima oddati petoro štipendij iz ustanove »Alberto Blyk«, vsaka v znesku kron 600, namenjenih revnim in zaslužnim dijakom, ki obiskujejo univerzo ali pa višjo tehnično šolo. Prošnje s priloženim krstnim listom, domovnico, listino, ki izpričuje družinske razmere in šolski napredek zadnjih dveh semestrov, naj se vložijo pri vložnem zapisniku mestnega magistrata do vštete 20. decembra 1916.

Trinajst štipendijev škofa dra. Ivana Flappa. Za šolsko leto 1916—1917. je podeliti 13 štipendijev iz ustanove škofa poreško-puljskega dra. Ivana Flappa, vsaka letnih 300 kron. Do teh štipendijev imajo pravico siromašni gimnazijalci, rojeni v poreško-puljski škofiji, ki se čutijo poklicane za duhovski stan. Prednost imajo prosilci, ki so že sprejeti v škofijski poreško-puljski konvikt v Kopru. Ako dobi kdo v enem polletju slab red v vedenju, ali pa v napredu v dveh polletjih posebej, izgubi štipendij. Pravico predlaganja ima poreško-puljski škof, pravico podeljevanja cesarsko namestništvo za Primorje. Obroki štipendijev se nakazujejo 15. oktobra za prvo, a 15. aprila za drugo polletje vsakega leta. Prosilci naj izročijo svoje prošnje, v katerih morajo biti potrjene vse sposobnosti (posebej s krstnim listom, domovniškim listom in izkazom o družinskih razmerah), do 20. novembra 1916. škofijiše-emu ordinariatu v Poreču.

Dote iz dobrotne ustanove »Scaramanga« in »Deseppe«. Do vštete 20. decembra t. l. je razpisnatečaj za tri dote dobrotne ustanove »Scaramanga« in sicer dve po 400 in ena po kron 450. Namen ustanove je, pomagati revnim in poštenim

dekletom, pristojnim v občino tržaško, s tem da se jim nudijo sredstva za skromno nastanitev. Denar se izroči po poroki, in če bi se ta ne vršila do 18. januarja 1918., ugasne pravica do prejema dote. Tekmovalke naj pravočasno vložijo prošnje pri mestnem magistratu s sledečimi prilagami: 1) lastnim krstnim listom in krstnim listom zaročenca; 2) domovnico zaročenke; 3) izpričevalom dobrega vedenja zaročenca; 4) zdravniškim izpričevalom, ki dokazuje zdravo in pravilno fizično konstitucijo obeh zaročencev.

Podeliti se imajo nadalje tri dote ustanove »Deseppe« kot nagrade pravosti vsaka v znesku kron 460. Te dote so namenjene revnim dekletom katoliške vere, če se nameravajo poročiti, so pristojne v Trstu in tu bivajoče in se dostojno obnašajo. Nakazana svota se plodonosno naloži v korist izvoljenim dekletom po dneva njih poroke in se jim izroči skupno z medtem naraslimi obrestmi, ko predložijo poročni list. Ako bi se poroka ne vršila do 14. januarja 1918., ugasne pravica do prejema dote. Tekmovalke naj vložijo najkasneje dne 10. decembra prošnje pri vložnem zapisniku mestnega magistrata s sledečimi prilagami: 1) lastnim krstnim listom in krstnim listom zaročenca, 2) domovnico, ki dokazuje pristojnost v Trstu, 3) izpričevalom dobrega vedenja za sebe in za zaročenca, 4) izpričevalom, ki izkazuje zdravo in pravilno konstitucijo obeh.

Koledar »Družbe sv. Cirila in Metoda« za leto 1917. je izšel s prav bogato vsebino. Poleg koledarskega dela, družbine bilance, proračuna, imenika podružnic in pokroviteljev ter statistike družbinega šolstva, prinaša tudi častni primeren slovesni del. Posebno lep in z ljubeznijo sestavljen in s sliko pokrovnika opremljen je nekrológ po dobrotniku družbe, blagem človeku in žarkem rodoljubu, g. Antonu Poljšaku in Zupuz pri Šturjah, ki je ostavil Družbi — izvzemši nekaj malih legatov — vse svoje imetje. Vestnik beleži tudi smrtne žrtve med prijatelji družbe. Dobrodošle bodo tudi nove poštno določbe in lestvice za pristojbine kolkov. Koledar se prične razpošiljati te dni. Res bogata in skrbno sestavljena vsebina mu je v najbolje priporočilo. Če bi se morda koga prezrlo, ali bi ga koledar — kar se lahko pripeti ob sedanjih razmerah — ne našel pod običajnim naslovom, naj reklamira na pisarno družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. Kdor dobi koledar je naprošen, da ga obdrži in — plača! Zrtev bo neznan, a družbi bo vendar le pomagano v teh hudih časih, ko mora ob najtežavnih razmerah vršiti svoje visoko poslanstvo, za kar jej je ves narod, posebno pa v izloženih pokrajinah ob periferiji, dolžan najgloblje hvaležnosti. Seveda more priti od tako malih zneskov izdatna pomoč le tedaj, če jih je — mnogo. Zato prosimo še enkrat: kupujte koledar! Ne odtežite se temu davku — četudi preživljamo, kar priznavamo brez drugega, zelo hude čase s tisočimi drugimi bremenami, ki otežujejo življenje v toliki meri, da kaj takega niso doživeli mnogi rodovi. Ali, ne pozabimo, da, kar dajemo za družbo, je resen narodni davek v najvišjem pomenu te besede: davek za reševanje narodnega naraščaja — za kulturni napredek naroda na narodni podlagi.

DAROVI.

Za junaške branitelje naše soške fronte darujejo: ga. Antonija vd. Gregorič 10 K za soške branitelje in 10 K za ranjence; družina Čelen 5 K za soške branitelje in 5 K za ranjence; ga. Peric množino časopisov (2 tedenski prispevek) N. N. 10 zv. »Ted. slik« in 4 slov. knjige; ga. Svagelj: 1 par nočnih krp, 3 p. nogavic, 1 par vol. dokolenic, 1 spod. srnjco (maj), 1 kožu-hovinast telovnik. Ga. Marija Duša: 8 slov. knjig, g. Bizjak 10 zv. »Ted. slik« in veliko množino dnevnika »Slovenec«. Iskrena hvala blagim darovateljem s priporočilom za nadaljne prispevke.

Za »božičnico« otrok CM. šol darujejo: Jadranska banka 50 K; ga. Ant. vd. Gregorič 10 K.

Za žensko podružnico CMD je daroval neimenovani Rojčan 19. t. m. 5 K.

PROSIMO SLOVENSKE, HRVATSKE IN ČEŠKE KNJIG ZA NAŠE RANJENE IN BOLNE JUNAKE TER ZA ONE V OKOLIŠU. — POSLJEJO NAJ SE V - - NARODNI DOM V TRSTU - -

MALI OGLASI.

se računajo po 4 stot. besedo. Mestno tiskano besedo se rač. najmanjša enkrat več. Pristojbina znaša 40 stotink.

Žaklje vsake vrste kupuje Jakob Margon Vito Solitario št. 21.

Kupujem železnico, kovine, volno, bombaž, cunje in rabljen papir. Fortuna, Via dell'Olmo 11.

Kupujem žaklje vsake vrste na drobno in debelo. Zaloga žakljev J. Stobel. Via Torrence 36.

Fotograf Anton Jerkič posluje zopet v svojem stajlju v Trstu, Via delle Poste 2464.

Hranilne vloge sprejema od vsakega tudi če ni ud zadruga, in jih obrač. veljajo zneske po do- stuje po otvarja čekovne račune z dnevnim obrestovanjem.

Rentni davek plačuje zadruga sama. Vloga se lahko po eno krono.

Poštno-hranilni račun 75.679. TELEFON 16-04.

Umivajte si roke in perite papilo s bigi- patentnim predkom »Patent Waschpulver« kateri so dobi v vseh prodajalnah jestvin, mizodolžnih in v zalozah mila. Glavna zaloga pri tvrdki ALES- SANDRO MARANGONI, Trst, ul. Chiozza 30. (B)

Kupujem žaklje vsake vrste, cunje in bombaž. F. Babič Molin gradno 30. 751

Na debelo samo za preprodajalce. Nogavice, sukance, pipe, milo, gumijevе podpet- niki, razni gumbi, denarnice, manilo za čevlje, električne svetilke, baterije, pisarniški papir, kri- žna, za brado, sile, razna rezila, roba, mrežice, ustulke, razne glavnik, zapozke »Patent Knöpfe« in drugo prodaja JAKOB LAY, ulica S. Nicolo št. 19.

Kupujem volno, bombaž, cunje in kovine po visoki ceni. Finzi. Via Settefontane št. 280. Montebello. 744

Perzljanske preproge, tudi stare kupujem ter plačam po dobri ceni. Pismene po- nuditve na Cavazzani, Via Valdivino 21, I. n. 748

Poštna pomočnica ali razpošiljalnica, ki nemško in slovensko (mogoče tudi hrvaško), se išče za takojšen nastop službe pri večjem obrtnem podjetju v Stubici (Hrvaško) i. s. se odda služba trajno ali na željo eventualno samo 1/2 leta. Po- nuditba v obeh jezikih je nasloviti na B. V. Feller v Zagrebu, Jurjevska ul. 31 A (Hrvaško). 3107

Priporočljive tvrdke.

Pasi za prenos in platno za jadra. LUIGI ZUCULIN, odlikovana tovarna zagrnjal in asfaltov. Rojan št. 2. Urad ulica Ghega 2. specialiteta: zastori za gostilne, kavarna, pro- fjalne itd. 232

Papir.

VEEKA ZALOGA PAPIRJA za ovitke, papirnatih vreč lastne tovarne. — Valčki raznih barv in velikosti. Cene zmerno. — Gastone Dollinger Trst, Via del Gelsi 18. 258

Knjigoveznica

PIETRO PIPPA, Trst, ulica Valdivino 19. Arti- stična vozava žepni koledarji lastnega izdelova- nja. Vpisniki (registri) posebnega sistema. 202

Manufakturne trgovine.

SUCCESSORI (nasledniki) PIETRO TAVOLATO Trst, Leseni trg (Piazza della Lega) št. 1. — Bogata izbira manufakturnega blaga. — Cene zmerno. 194

Novi dohodi za sezono.

Kostimi, plašči, suknje, krila, bluze obleke itd. Zaloga ženskih oblek. Marco Conforti, Trst, V. Campanile 21

Umetno-fotografski atelje Trst, ulica del Rivo št. 42 (priloge) Trst

Izvršuje vsako fotografsko delo kakor tudi razgled, posnetke, notranjost lokalov, porcelanske plošče za vsakovrst. spomenike. POSEBNOSTI: POVEČANJE in VSAKE FOTOGRAFIJE in Radi ndobnosti gosp. naročnikov sprejema naročbo in jih is- vršuje na domu, ev. tudi zunaj mesta po najzmernejših cenah.

Trst, ul. del Rivo št. 42

ZDRAVNIK Med. Dr. Karol Perničič stanuje v Trstu, ul. Giulia 76 III. n. (zraven Dreherjeve pivovarne) in ordinira v ulici Carintia 39, I. od 3 do 4 pop. za notranje, nervozne in otroške bo- lezni (blizu cerkve sv. Antona novega.)

Zlatarnica G. Pino Trst, ulica Canale št. 13 Velika izbira srebrnih in zlatih ur, uhanov, prstanov, verižic itd. Cene zmerno. Cene zmerno.

GAMBRINUS vsaki večer ob 9^h velika varietetna predstava. Vstopnina K 1.—

ČEŠKO - BUDJEVSKA RESTAVRA- CIJA (Bosákova uzorna češka gostilna v Trstu) se nahaja v ulici delle Poste št. 14, vhod v ulici Giorgio Galatti, zraven glavne pošte, Slovenska postrežba in slo- venski jedilni listi.

Kabaret-Varietè MAXIM Trst - Via Stadion 10 - Trst Odprt od 8^h 2 zvečer naprej Cenu: I. vrste K 2. II. vrste K 1.

ZOBOZDRAVNIK Dr. J. Čermák v Trstu, ul. Poste vecchie 12, vogal ulice delle Poste. Izdiranje zobov brez bolečine. Plombiranje. UMETNI ZOBJE.

JADRANSKA BANKA v Trstu, Via della Cassa di Risparmio 5 (Lastno posojilo) sprejema od 16. decembra 1916. do 12 dop. prijave za

Peto avstrijsko vojno posojilo.

I. štiridesetletno 5¹/₂ % amort. državno posojilo davka prostega à K 92.— % netto.
II. 1. junija 1922. plačljive državne zakladnice davka proste à K 96.— netto.
Uradne ure: 9-12 dop. — 3-5 pop.

Podružnica c. kr. priv. Avstrijskega kreditnega zavoda za trgovino in obrt. TRST, Piazza Maria Teresa 2 DUNAJ, VII. Zollergasse 2.

Od 20. novembra do 16. decembra 1916 sprejema prijave za Peto avstrijsko vojno posojilo

obstoječe iz a) 40 letno 5¹/₂ % amort. državno posojilo, davka prostega, po K 92.50% z odbitkom 0.50 bonifikacije, torej a K 92.— % netto.
b) Davka prostih 5¹/₂ % državnih zakladnic, vrnljivih dne 1. junija 1922 po K 96.50 z odbitkom 0.50 bonifikacije, torej a K 96.— % netto.

Podružnica tega zavoda sprejema podpisovanja in z ozirom na eminentno do- moljubni namen tega posojila daje vsa mogoča olajšanja in na željo razna pojasnila.

Podpisujte peto avstrijsko vojno posojilo.

O. kr. avstrijski sklad za vdove in sirote je na razpolago potom podpisane de- želne posredovalnice in njenih krajnih oddelkov, kakor tudi potom krajnih voditeljev in krajnih zastopnikov svojih vojnih zavarovalnih oddelkih, kateri želijo podpisati vojno posojilo in preskrbi brezplačna pojasnila za podpisovanje vojnega posojila.

Prijave za podpisanje vojnega posojila sprejema deželna posredovalnica za Trst, Istro, Goriško-Gradišansko, c. kr. avstr. sklada za vdove in sirote, vojni zavarovani oddelek, Trst, Via Lazzaretto vecchio 3 in krajni oddelki za Trst: Via Besenghi 19, I. nad., Piazza della Lega 2 polun., Via Piccolomini 3, II. n., Via dell'Istria 8 I. n., Via Giulia 54, Piazza Barriera vecchia 4, I. n. kakor tudi krajna istrska posredovalnica v Kopru, Bujah, Poreču, Puli, Voloski, Krku, Lošnju malemu, Pazinu in pri vseh krajnih voditeljih in krajnih zastopnikih.

Trgovsko-obrtna zadruga v Trstu registrirana zadruga z neomejenim jamstvom ulica S. Francesco št. 2, I. nadst.

Posojila daje na osebni kredit in na zastavo proti plačilu po dogovoru. Uradne ure: vsak dan za stranke od 8 prep. do 1 popoldne. Priporoča male hranilne škrinje, ki so posebno primerne za družine.